

EGYETÉRTÉS

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztő iroda:

Budapest IV. megyeháztér 9. sz.

hová a lap szellemi részét illető minden küldeményt küldendő. — A küldemények csak bérmentesen fogadhatók el.

Kéziratok csak rendkívüli esetben küldetnek vissza.

Kiadó-hivatal:

Budapest IV. megyeháztér 9. sz.

Vodjauer F. nyomdájában.

Előfizetési díj:

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva:	
Egy évre	20.—
Félévre	10.—
Negyedévre	5.—
Egy hónapra	1.80

Egy szám 10 krajczár.

Hirdetési díj: 9 hasábos petitsor egy-
zeti hirdetésre 12 kr., többször 10 kr.
Bélföldi díj minden hirdetésért kü-
lön 30 kr.

Nyitlár: 6 hasábos sor 30 krajczár.

A szabadelvűpárt értekezlete.

— április 23-án. —

A szabadelvűpártnak mára hirdett összejövetele nagy feszültségben tartotta a politikai köröket. Rendkívüli érdeklődéssel tekintett mindenki az értekezletre, mely ma esti 6 órakor vette kezdetét. Nem lévén formális értekezlet Gorove el sem foglalta a plébániát. A párt tagjai nagy számmal jelentek meg a kör helyiségében, hol kisebb-nagyobb csoportokban beszéltek meg a nap legfőbb eseményét. Egyszerre nagy csend lón.

Tisza kezdett szólni. Mindenekelőtt kijelentette, hogy a mai értekezlet nem azért hívott egybe, hogy valami határozat hozassék s így a felelősséget a párt vállalja magára, mert a kormány teljes mértékben érzi a felelős sulyát, mely első sorban reá nehezedik. Kéri a pártot, hogy a mai összejövetel ne tekintse értekezletnek, mert csupán azon célból hívott a párt tagjait, hogy információ legyen a helyzetről, hogy aztán öt privát után nézeteikről és meggyőződésükről értesítsék. Ő felségétől nyerte azon megbízást, hogy mielőtt saját eljárása fölött végleg határozza, értesítse a pártot a tényállásról és a helyzetről.

A helyzet következő: Egyezkedésnek kell létrejönnie a vámszerződés tekintetében, melynek részletei ezek: a vámtételek megállapítása, a foyasztási adók restitúciója és külön a foyasztási adók kérdése. És végül a bankügy. Ez utóbbira nézve szintén egyezkedés szükséges forog fen, miután a valuta nincs helyreállítva.

Fölmerült az egyezkedés folyamában osztrák részről az is, hogy miután annyi nagyfontosságú közgazdasági kérdés oldatik meg, egyidejűleg a kvóta-kérdést is meg kellene oldani, miután ügyis csak egy év van még hátra. Ez utóbbira nézve a magyar kormány kijelentette, hogy jog és törvény szerint a foyasztási adók és kvóta-kérdés között semmi összefüggés nincs, de politikai szempontból — ezen elv fenntartás mellett — a magyar kormány késznek nyilatkozott a kvóta-időszak lejártá előtt is tárgyalásba bocsátkozni.

A mi a többi kérdéseket illeti, először is a vámtételekre nézve részletes közleményeket a külfölddel kötendő szerződések megkötése előtt nem tehet, csak nagyjában vázolja az elveket, melyek ez irányban megállapítottak. A magyar kormány elfogadta, hogy az osztrák gyapjú- és gyapot-árak meglehetősen nagy vámszerelemben részesüljenek, viszont az osztrák kormány a magyar nyers terményeknek nyújt bizonyos protektiót, hogy külföldi árak Ausztrián területeken azzal ne versenyezzenek. Különben a gyapjú- és gyapot-árak egy fájánál még nem jött egyezés létre. Itt az osztrák kormány nagyobb vámtételeket követel, cserében viszont azt ajánlja, hogy az Oroszországgal fennálló gabnávám a többi államok irányában is életbe léptessék, mi Magyarországnak válnék javára.

A második kérdésre, a foyasztási adók restitúciójára nézve egyezés jött létre, a mennyiben egyik vagy a másik állam megkötésére helyre fog pótolni.

A harmadik kérdést, a foyasztási adókat illetőleg az osztrák kormány a magyar követelések elvi jogosultságát nem ismerte el (a magyar kormány követelése t. i. az volt, hogy a foyasztási adó-jövedelem azon állam kincstárának javára essék, a mely államban a foyasztási törvények.) A magyar kormány ezirányban álláspontjához ragaszkodott.

Differencia merült fel a vámszerződés időtartamára vonatkozólag is, a mennyiben az osztrák kormány 10 évi időtartamot kívánt ugyan, de az 5 év utáni felmondási idő kihagyásával, míg a magyar kormány az 5 év utáni felmondást is fel kívánta venni a törvénybe az eddigi szerződésnek megfelelőleg.

A bankra nézve a magyar kormány javaslata az volt, hogy ugyanazon pénzerők állítsák fel a magyar jegybankot is és a két bank, t. i. az osztrák és a magyar egymással szerződési viszonyban álljanak.

E javaslatot sem a nemzeti bank, sem az osztrák kormány nem fogadta el. Ezzel szemben osztrák részről egy más propositio merült fel, mely szerint egy és ugyanazon társaság állítsa fel mind a két bankot, külön, teljesen egyenjogu direktióval, melyek az illető kormányok befolyása alatt állnának.

Az illető kormányok befolyása biztosítva lenne a főkek megállapítása és a váltó cenzorok összeállítására is. Különben pedig mind az, a mi a társaság és föltétlenül szabott bank-egy egysége tekintetéből szükséges, egy központi organumra bízandó. Harmincz százaléka a hitelezhető pénzeknek Magyarországon és csakis Magyarországon lenne elhelyezendő.

A dolgok ily állásában a magyar kormány-elnök ő felségének rendelkezésére bocsátotta hivatalát. Ő felsége nem fogadta el, hanem felszólította, hogy értesítse a helyzetről a pártot, mit ő magára vállalt anélkül, hogy a föntebbieket elfogadta volna. Elmondja a pártnak a különbséget, mely a magyar és osztrák kor-

mány álláspontja közt van, s figyelmezteti egyszermind a pártot a két állam közti szakítás valószínű következményeire.

A mi az önálló magyar bankot illeti, — arra az a meggyőződése, hogy azt a mai rossz viszonyok dacára is fel lehet állítani.

Beszédét azzal végzi, hogy a miniszterium ezeket nem saját felelőségének fedezéget végett tartotta szükségesnek a párttal közölni, mert a miniszterium teljesen tisztában van magával és a helyzettel és saját személye iránt nem kíván semmi regardot.

A párt Tisza beszédjét ott, a hol lemondásról megemlékezett, zajos éljenzéssel fogadta. Tisza beszédje után a gyűlés feloszlott. A hangulat ma határozottan a kiegyezkedés ellen volt.

Mielőtt a képviselők a körből szétoszlottak volna, azok, kik nem hajlandók az egyezkedés az eddigi eredmény szerint elfogadni, egy aláírási ívet készítettek a következő felirattal:

Mi alólirottak, a miniszterelnök felhívására kijelentjük, hogy azon egyezkedési pontokat, melyeket a lajhántuli kormány formázott s melyek miatt a magyar miniszterium beada lemondását, semmi körülmény közt el nem fogadjuk.

Ez ívet esti 9 óráig mintegy 70 — 80 képviselő írta alá, köztük Pacozlay, Mudrony, Kaas és mások. Ma még több képviselő távol van a fővárostól. Hiszik, hogy ha mindnyájan együtt lesznek, az aláírók tetemes megszorodnak.

A szabadelvű pártunk kettészakadása esztrikt kétségtelen tény. Hogy hányan vannak egyik, és hányan a másik párton, ezt ma meghatározni még lehetetlen. A párt főbb emberei ugylátszik majd mindnyájan azon a párton vannak, mely kész elfogadni az egyezkedést, dacára, hogy a körben a hangulat ellene van.

Általános a kiváncsiság — mely iránt még mindig a legnagyobb tájékozatlanságban vannak a képviselők — hogy Tisza Kálmán melyik pártra áll.

A szabadelvű párt mai összejöveteléről egyik jelenvolt képviselőtársunktól a következő sorokat veszzük:

Valami megfoghatatlan titokzatoság övezi a helyzetet. És ez a titokzatoság komoly aggodalmakat kelt. Tisza Kálmán egy óránál tovább beszélt, s beszédével ugyancsak hatalmas adagokban csepegtette belénk a csüggedést, a kishitőséget s a mindennel való megalkuvás szükségét. És aztán? Ahelyett, hogy a párt tagjai nyíltan kimondták volna meggyőződésüket — mit tenni ily bizonytalan pillanatokban kötelessége volna mindenképül, Tisza Kálmán azon kéressel áll elő, hogy ne szöjjön a tárgyhöz senki, hallgassa el mindenki véleményét, menjenek haza szó nélkül — és majd holnap privátim, négy szemközt, titokban mondja el neki kiki véleményét. Megfoghatatlan a titokzatoság az ország életkérdéseiben. Visszafojtott lélekzettel várja az ország az értesítést, és Tisza Kálmán nem enged szólni.

A helyzet válságos volta — mint nagyon természetes — tömörked combinatoria szolgált anyagot. A mai pártértekezlet után megerősíteni halljuk a hírt, hogy Tisza Kálmán visszalép a kormányról, s Bittó fogna az új kabinet alakításával megbízatni.

Értekezlet a miniszterelnöknél.

— április 22-én. —

Tisza miniszterelnöknél mintegy 60-an gyűltek össze tegnap (szombaton) este a szabadelvűpárt tagjai. Ezek közül, mint egy lap értesült, csak 8 a volt balközép tagjai közül. Tisza körülbelül egy óráig tartó beszédében adta elő a bécsi alkudozások eredményét. Ebbeli előadása megfelelő annak, mi a lapokban a megállapodások és fennmaradt differenciákra nézve közölte volt. Marad egy bank kényvelvű bankjegyekkel, két direktióval; a Magyarország részére megállapítandó hitel nem használható fel Ausztria részére; egy közös felügyelő testület ellenőrzés a kezelést. Magyarország joga önálló jegybank felállításához fenntartatik, de „tiz évre felfüggesztetik.” A közös vánterület marad; a vámszerződéshez Magyarország nem 30:70, hanem 20:80 arányban járul a közös vámjövedelmekből. A foyasztási adókért Ausztria nem ad semmi kárpótlást. A vámtarifák némely tételei, nevezetesen szövetekre, valamint a gyarmati cikkekre nézve emeltek, úgy hogy ezekből 10 millióval szaporodik a közös vámjövedelem.

Tisza beada lemondását, nem tartván lehetőnek ily egyezés elfogadását az országgyűlésen. A király nem fogadta el a lemondást, hanem felszólította Tiszát, hogy tegye magát érintkezésbe a szabadelvűpárt tagjaival. A király határozottan ellenzi a külön vánterületet; ily nagy változás a monarchia állapotában most, midőn a keleti bonyodalmak a jövőt bizonytalananná teszik, meg nem engedhető. A király ohajtja az osztrák részről tett követelések elfogadását, mert más egyezkedés a Reichsrathban keresztülvinni nem lehet. Ezenkívül Tisza kijelentette, hogy ha

az egyezés nem jó létre, az állam pénzügyi bukása kikerülhetlen, mert a Rothschildház kijelentette, hogy szakítás esetében a másik 40 milliót kibocsátani nem fogja; más ajánlatok pedig, melyek e bankra és egyéb pénzügyi operációkra nézve tettek, nem megbízhatók.

Tisza után többen nyilatkoztak. Zsedényi kész mindent elfogadni. Hasonló értelemben nyilatkozott Csengery, miután most sokkal kedvezőlenebb az ország pénzügyi helyzete, mint azelőtt volt. Nemkülönb Szilágyi Dezso és Korzimics, ki különösen a külön vánterület ellen szól. Kerkapoly kérdéseket intézett Tiszához a bank tárgyában, a szokott felelet után megnyugodottan mutatta magát. Balogh Imre határozatlanul nyilatkozott. Csermány nem fogadja el az egyezkedést s nem fogja azt támogatni, hanem kívánja, hogy Tisza maradjon meg a lemondás mellett. Hasonló értelemben nyilatkozik Gullner. Pacozlay is elégedetlenségét nyilvánítja.

Bittó István azt mondja, hogy nézete szerint másképen kellett volna az egész alkudozást kezdeni. Szerinte a közös birodalmi háztartás fedezésére kellene fordítani mindazt, mi a váms és kereskedelmi szövetségben említve van, tehát a vámjövedelmek kivételével az adók és egyedülrások jövedelmét is. A mi felmarad, azt kellene a kvóta szerint felosztani. Ez által el kellene kerülnie a váms mutatók és a foyasztási adók körül felmerült differenciák. Az ily eljárás nem ellenkezik az 1867-iki rendszerről, mert hiszen ki van mondva az 1867. XVI. törvényekben, hogy a követelt adók Ausztriában és Magyarországon egyenlő törvények és szabályok szerint kezelendők. Ezt ajánlja Bittó a miniszterek figyelmébe s ez értelemben kész öket támogatni. Bittó előadására Tisza polemikáiban, megengedi, hogy e szerint lehetne nyerni 5—6 milliót, de politikai okoknál fogva nem hajlandó elfogadni, miután ez által a közös ügyek szaporítatnának s a Reichsrath felé menének.

Az értekezleten nagyon nyomott volt a hangulat; az ottani észleletek után nem lehet következtetést megállapítani arra nézve: elfogadja-e a párt vagy nem az esetleg megkötendő egyezkedést.

Eddig terjednek a tudósítások. Bővebb reflexiókba ezuttal bocsátkozni nem akarunk, de egy fontos körülményre vonatkozólag már most szükségesnek tartjuk tenni néhány rövid megjegyzést. Mint a fentebbiekből látszik, Tisza beada ugyan lemondását, de határozottan igyekezett az értekezleten jelenvalókat az osztrák feltételek elfogadására kapacitálni, habár azokat maga részéről Bécsben elfogadhatatlannak jelentette ki. A kapacitáció pedig két argumentumot használt, tudniillik a fejedelem nyilvánított akaratát és a kilitásba helyezett pénzügyi bukást.

A mi az első illeti, mi meg vagyunk győződve a felől, hogy a fejedelem csak azért kívánja az osztrák akaratának teljesítését, mivel a magyar kormány és kormánypárt eddigi magatartásából azt következteti, hogy Magyarország nem követeli komolyan se a külön vánterületet se az önálló bankot, míg ellenben az osztrák makacsul ragaszkodnak a mostani előnyök háborítlan megtartására, sőt fokozásához. A mi pedig az állam pénzügyi bukását illeti, az ettől való félelem azért sem indokolhatja jogaink tényleges feladását s államgazdasági nyomorunk állandóvá tételét, mert ezen bukás különben is elkerülhetlen, s elkerülhetlenné válik épen az által, ha Magyarország az önálló bank és határvám felállítását által nemzetgazdaságilag nem gyarapodik s nem tesz szert új és pedig bő jövedelmi forrásokra.

Bittó nyilatkozatából a jövő emberének szavát véljük hallani. Okoskodásából látjuk a közöstyű rendszer fejlődési képességét, fellépéséből pedig azt, hogy hazánkban akad ember mind enre.

Barátikézből veszzük a következő sorokat. Kedves barátom! A miniszterelnöknél szombaton este tartott értekezlet jellemzésére — ohajtásodra — röviden csak ennyit mondhatok:

A kedélyek lehagoltak a legnagyobb mértékben. A helyzetnek nincs egy mozzanata, mely reményt vagy vizsgálatást nyújthatna. Hogy a kiegyezés, amint az a miniszterelnök előterjesztése szerint ma megköthető, rossz és veszélyes az országra, gondolkodó ember előtt az nem lehet kétség. A szombati értekezlet hangulatából azonban még sem lehetne biztos tájékozást nyújtani aziránt, elfogadja-e a párt a bécsi egyezkedést vagy nem. Vannak ellene, vannak mellette. Két dolog tiszta tényként áll előttem. Először, hogy Tisza Kálmán úgy beszél, és oly érvelésekkel adja elő az ügyet, mintha azt akarja mondani: a jelen viszonyok között nem lehet egyebet tenni, mint elfogadni az alkut, úgy amint azt az osztrákok akarják. A másik tény az, hogy ha Tisza miniszterelnök komolyan akarja és erélyvel lépne fel, nincs rá eset, hogy még csak gondolni is lehessen, miszerint ez egyezkedés a mostani parlamentben törvényerőre lehessen emelni. És hogy mégis nem fog-e törvényerőre

emelkedni, az ma még kérdés. Miért? Mert tudvalevőleg pártunknak ugysem kiváló sajtósága lévén a politikai bátorág, Tisza Kálmán mostani érvelése és beszéde csak félénkebbé és bátoratlanabbakká teszi az embereket.

A miniszterelnöknél tartott értekezletéről még a következőket tartjuk szükségeseknek megjegyezni: A „Pesti Napló” után:

A mi a bécsi tárgyalásokat illeti, a miniszterelnök nem mondott egy részletet sem, melyet eddig a lapok nem közöltek volna. Azt nem említ fel, hogy a magyar kormány mit követelt, hanem csak azt adta elő, hogy a két kormány miben egyezett meg, s miben torognak fenn ma is differenciák. Ez utóbbiaknak tárgya: a foyasztási adók, melyekben a magyar kormány minden követelménye visszautasított.

A miniszterelnök ezután előadja, hogy a cabinet elbocsátását kérte a fejedelemtől s fejtetve az általános politikai helyzetet, mely a cabinet távozását után beáll. Ugy látja a dolgok folyását, hogy a párt köréből alig alakulhat más kormány s így nem marad más hátra, mint más elemekből nem parlamenti többségből alkotandó új cabinet, az országgyűlés feloszlása és az ezzel járó politikai zavarak.

Tisza megjegyzi, hogy e körben nem kell előadnia, hogy a kormányon való maradás mily aldotokkal jár. Kötelességének tartotta ma itt, holnap a pártban kendőzetlenül előtűntetni a helyzetet, s arra kéri a párt tagjait, hogy neki ma gán uton mondják el a nézeteiket. Határozatot nem akar javasolni sem ma, sem holnap; cizlja egyesegedül az információ.

Erre többen szólaltak fel. Mintegy négy szóköz szöveget fel a mellett, hogy a Tisza-cabinet, visszavonulása által, ne idézze fel az ezzel szükségképpen járó politikai zűrzavart; két szónok (a volt baloldali körből) arra utalt, hogy a Tisza-cabinet tartalma fenn maradjon a jövendőnek s ne fogadja el az új kiegyezést, ha ezzel lemondása is járna. E szónokok argumentaioira többen válaszoltak.

Mind a min. elnök, mind az utána felszóllaltak beszédén észrevehető volt a nyemott hangulat s az értekezlet, mely 1/6-től 9 1/2-ig tartott, a legnagyobb kedvetlenség között oszlott szét.

Az „Ellenőr” után:

A kabinet feje által ma délutánra egybehívott konferentián — melyen jelen volt minden miniszter s körülbelül 55 országgyűlési képviselő — a kormányelnök előadta az ismeretes kérdések fölötti tárgyalások menetét és kimenetelét. Ezen előadás tárgya abból áll, hogy a foyasztási adókra vonatkozólag az osztrák kormány nem akart engedni semmit, a bankkreditor nézve pedig egy olyan tervezet van, mely elismerve mindkét állam jogát az önálló külön jegybank felállítására, ezen jog érvényesítésétől ellát tiz évre, mely időtartamig a bankközösség, külön direktiókkal, két nyelvű bankjegyekkel, beváltási joggal mindkét államban stb. szervezve lenne egy új társulat által. A kormány elnök megemlítette, hogy a kormány előbb beszélt meg a helyzet komolyságát a párt tagjaival, Történt tehát nyilatkozat, különböző irányban, s a kormány elnök ismételve felhívta az értekezlet tagjait, mint felhívja holnap este a kör többi tagjait is, hogy értesítsék őt nézeteikről és érzelmeikről privátim, a formális határozatot, mint a mely nem lenne correct eljárás, ő nem kívánván a párttól a saját, miniszteri felelőssége alatti teendőre nézve. Az eszmecsere hat óráig kilencz óráig tartott.

A „Nemzeti Hírlap” után:

A kormányelnök előterjesztése mely benyomást tett a jelenvalóakra. Többen már ez alkalommal nyilvánították véleményüket. Nevezetesen — mint halljuk — Zsedényi és Szilágyi D. azon nézetüknek adtak kifejezést, hogy a kormány kösse meg az egyezkedést, a mint az ország érdekeiben azt jónak tartja. Csermány igen erősen hangon nyilatkozott az osztrák követelések visszautasítása mellett, s Gullner is határozottan keveslette az azok által tett engedményeket. Bittó a foyasztási adók közössé tételét ajánlotta, mint az országra nézve pénzügyi szempontból az elérhető legelőnyösebb megoldást, mire a kormányelnök kijelenté, hogy ehhez a magyar államiság szempontjából nem járulhatna.

A „P. Lloyd” után.

Tiszának közleménye meglehetősen lehangolt-ságot idézett elő. Beszéd: Zsedényi, Bittó, Csermány, Kerkapoly, Csengery, Szilágyi, Korzimics, Gullner s többen, kik többé-kevésbé elégedetlenségek nyilvánították a csekély eredmény felett. Nevezetesen nem szendek kétséget, hogy a bankkérdés megoldása tárgyában az osztrákok által tett előterjesztés sem a pártban, sem pedig a házbán keresztül nem vihető, ha csak annak némely lényeges pontja nem módosított, hogy az legalább egy silány surrogátumát képezhesse az elejtett külön magyar nemzeti banknak. Hogy azonban a jelenlegi miniszterium a tárgyalásokat folytassa-e, vagy lemondásához ragaszkodjék, vagy pedig hogy mindent utódjára hagyjon, aziránt a vélemények elazogók voltak, s minthogy a szabadelvű párt ezen értekezleten csak a kisebb rész volt jelen, felelet azért, hogy mikép vélekedik az egész párt ezen kérdés felett, még ma nem hozható.

Holnap, vasárnap esti 6 órakor a párt saját helyiségében összejövend, hol formaszertű értekezlet nem fog ugyan tartatni, s csak is Tisza a ma szűk körben tartott közleményét fogja csak a pártnak előadni. Vitaközös vagy határozat hozatal nem szándékolatik.

Az új „Presse” után:

Azt halljuk, hogy ha határozott eredmény fog elérni, az a midőn csak lehet a parlament elé terjeszték. A Lajthán innen azon különös terv merült fel, hogy a reichsrath már május hóban hivassék össze, hogy annak a kabinetek megegyezése előterjesztessék, s hogy e miatt a delegációk ülései az ösze halasztassanak. Ha ezen terv keresztül vitetnék, akkor a delegáció megszabadulna a budgetnél a kény és vámvétel kérdéséről, a delegációk hosszú üléseizei a kiegyezési kérdés elintézésé után befejeződnek, és az alkotmányos szokásoknak megfelelőleg új ülésezés nyitthatnának meg.

A döntő pillanat.

A helyzet sokkal komolyabb, hogyssem frivol gúnynyal utalhatnánk a tegnapi értekezlet színpadra illő jelenetére. Pedig megérdemelté bizást, mert a komédia nem nélkülözi sem a drámai, sem a vigjátéki elemeket. Felforr a vér az agyban, ha beható figyelemre méltatjuk, mily semmibe veszi az országot az ötven kiválasztott tanácsadása és apostolkodása, és mennyire nem vezeti őket egyéb saját érdekek vásárára. Intriga és tapogatózás az egész, kártyajáték egymásnak lefozósere, s a végén mégis csak az ország vesztes, bármelyik fél győzőn a játszmában.

Olvasóink fentebb megbizható és hű tudósításban nyernekJézokozást ma rendkívüli számunk hasábjain a bizalmi férfiak értekezletének lefolyásáról. Tanulatnak belőle sokat, de tisztán látni szereplőink és monentóink törekvéseit és céljait, lehetetlen emberi szemnek. Arra csak a sziveknek és veséknek vizsgálója képes. Egy azonban bizonyos, a szavak, moor és nyilatkozatok elárulják: az t. i., hogy ezek az urak ott mindemlézámot vetettek, csak az ország meghamisíthatlan követeléseivel és igazi érdekeivel nem. Színrehozták a király „sérthetetlenek” hirdett szövegét, és többet annál, felhozták akaratát. Törvényt szvege, alkotmányt típusra, törvényre szvege batoritva, alkotmányellenes merénylőkre szarvakat növesztve, beszéltek sok mindenről, míg végre is a sok ravaszkodó trécesedő óda lyukadt ki: gondoljunk magunkra, első az ón, aztán egy nagy semmi, aztán végre a haza.

Vegyük kissé szemügyre e hamis kártyakkal játszó kompániacsak.

Legelől látjuk száját beszédre nyitni a legfőbb büvészt, a begombolt talányt és jósai képtelműségeit Tisza Kálmán ur ó excellentiajának személyében. Előáll, hogy ő nem akar senkire presziót gyakorolni, ő nem akarja pártjának tagjaira a felelősséget hárítani, a kormány fogja tudni kötelességet, elhatározása nem független az értekezlet eredményétől, mindössze információt akar szerezni a hangulatról, mert... mert... a király — így a k a r j a.

Szentekedő jambországgal perorál tovább hogy nyit véleményt, lepezletlen ösintészet vár a felszólalóktól, s mindjárt azzal kezdi kendőzetlen taktikáját, hogy a keleti zavarok mai állapotában az egyezkedés a monarchia erejének összeszedése végett szükséges, mert... mert... a király — a k a r j a.

Előadja, hogy a kiegyezkedés legutolsó fokául, az osztrákok követeléseit szolgálják, ez az, mi Ausztriában keresztülvihető, mert... mert... a király — a k a r j a.

Gondolják meg az értekezlet tagjai, hogy minő parlamenti és pártválság származhat, ha ezen ultimatumot el nem fogadják, melyet... melyet... a király — a k a r j a.

Figyelmezteti bizalmas embereit, vajjon az országgyűlés feloszlásával kitérő új választásokon bejuttanak-e, a kik most a nemzet képviselőit ágaskodhatnak; ő kététkedik benne és meg van győződve, hogy egy új választás a közös vánterület barátainak nem adna többséget. Ezt még a király sem tudja — a k a r n i!

Mily gyöngéd fenygetőzés! Mily taticus meglepetés! De hát ha így maga ismeri be, hogy az önálló vánterület pártja többségben van odakint, minő felelős kormányférfi az, ki a parlamentre ugyszólván ráolja a nemzetellenes vámszövetséget, mint olyat, melyet a király — akar, a ki az önálló vánterületet — nem a k a r j a.

Mondott még többet is. Előadta, hogy fontlják meg a következményeket, mert az államot június elsejével üres ponthálal által a fizetésképtelenség fenyegeti, és Reichsrath csak a kiegyezés létrejöttének esetére vállalta el a 40 milliónyi kölcsön második felének kibocsátását.

Uram! Uram! Tisza Kálmán uram, talán csak nem rít fogás ez is? Avagy hát a takarékos-ság kormányja, a pénzügyi egyensúly helyreállításának fuzionalis cizlja, állampénztárainknak adóeme-lésekkel való megtöltése mesebeszéd, és az óriás párt a messiaszi erők az eredményben fuccsot vallottak? Szörnyű borsuja a sorsnak! Szörnyű büntetése egy elvakult nemzetnek!

Mint ezebből látszik, két pont emelkedik ki Tisza ur beszédéből. Egyik a király személye és akaratja; másik a pénzügyi bukás. Mindkettő ügyesen odavetett maszlag, mely fogott is rögtön egy Deakpárt, mint a balközép zavaros vizéből néhány bizalmi halat. Az a Deakpárt, melynek lapja, a „Pesti Napló” oly makacsul küzdött az önálló vánterület mellett, rögtön igérvetést minderre rámondani az ament, mert lát az „Egyetértés” még soha sem csaltokozott embereiben, és megmondta előre hogy a „Pesti Napló” fondorkodó és ellenzékeskedő hajlama merő humbug. Hanem azért mindennap elmondta, hogy a szélsőbal compromittálja a külön vánterület ügyét. Persze ez urak jellemének minden eszköz nemes, csak egyenesen vezessen érdekeik megmentéséhez. Mit történnek ok az országgal, csak elboldondithassák és körbe mardossák, a ki jelt ad, hogy komolyan törekszik elveinek változtatására. Ime tisztelt választó urak, most ismerjétek meg embereiteket s deakpárti mákírágaitokat, ha nektek nem kell a becületlen egyenesség pártja, hanem kellene olyanok, kik elárulták 67-ben az országot, s most felbátorítottak elárulni ujra.

Különbben Tisza Kálmán ur a megmondhatója, miért kellett főképp a parlament e legel-

Csiovarky Lajos

